

Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker proposition 2005/06:132 Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B. En renovering och modifiering av dessa haubitsar synes enligt utskottet sammantaget sett för närvarande vara det mest lämpliga alternativet att modernisera markstridskrafternas artilleri. Projektet bör dock omprövas om inte ett utländskt utvecklingssamarbete kommer till stånd.

En reservation har avgivits av (fp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Motionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	9
Reservation.....	11
Renovering och modifiering av Haubits 77B (punkt 1)(fp).....	11
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Propositionen.....	12
Följdmotion	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Renovering och modifiering av Haubits 77B

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:132 Renovering och modifiering av Haubits 77B samt avslår motion 2005/06:Fö5 av Allan Widman m.fl. (fp).

Reservation 1 (fp)

Stockholm den 4 maj 2006

På försvarsutskottets vägnar

Tone Tingsgård

I beslutet har deltagit:

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tone Tingsgård (s), Ola Rask (s), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Erling Wälivaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Britt-Marie Lindkvist (s), Åsa Lindestam (s), Heli Berg (fp), Peter Jonsson (s), Karin Enström (m), Lars Ångström (mp), Kerstin Engle (s) och Claes Västerteg (c). Mikael Damberg (s)

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Till grund för denna proposition ligger bl.a. budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1, utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet). I propositionen föreslog regeringen att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2006 besluta om renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B. Utskottet har erfarit att regeringen har utarbetat propositionen i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

I sitt betänkande Försvar samt beredskap mot sårbarhet – budgetåret 2006 (bet. 2005/06:FöU1, rskr. 2005/06:82) *anser försvarsutskottet* att kostnaden per artilleripjäs är mycket hög. Trots att endast ett begränsat antal pjäser avses beställas är det ett av de mest kostnadskrävande utvecklings- och anskaffningsprojekten under 2006. Dessutom är behovet av artilleriförband år 2008, enligt regeringens redovisade bedömning i budgetpropositionen (prop. 2005/06:1), endast en fjärdedels haubitsbataljon som insatsförband. Detta gör att försvarsutskottet anför att ytterligare underlag i frågan måste underställas riksdagen.

Försvarsutskottet anser inte att regeringens tidigare redovisningar beskriver projektets totala omfattning, skälen för utvecklingen och anskaffningen och vilka andra alternativ som kan övervägas för att modernisera artilleriet. Försvarsutskottet kan inte heller bedöma vilka framtida operativa behov som skall tillgodoses. Dessutom efterfrågar försvarsutskottet vilket behov som finns av artilleri i framtida internationella insatser då inga svenska förband är anmälda till några internationella styrkeregister, vilket inte heller är aktuellt enligt försvarsutskottets bedömning.

Försvarsutskottet anser i betänkandet därför att regeringen måste återkomma med ytterligare underlag i form av en proposition innan riksdagen slutligt kan ta ställning i ärendet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag till riksdagsbeslut

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2006 fatta beslut om renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B. I propositionen redogörs för Försvarsmaktens behov och planerade framtida användning av systemet.

Skäl för utveckling och anskaffning av ett nytt artillerisystem

Det operativa behovet av indirekt eld kan hänföras till operativ förmåga I (hävda Sveriges territoriella integritet och bidra till att förebygga och hantera

kriser i vår omvärld genom att medverka i fredsfrämjande insatser) och operativ förmåga II (vid ett försämrat omvärldsläge kunna hantera händelseutvecklingar och hot som kan drabba Sverige samt kunna öka förmågan till internationella insatser) vad avser internationella insatser. Det operativa behovet kan även hänföras till operativ förmåga III (efter allvarlig och varaktigt försämrad omvärldsutveckling och successiva beslut av regering och riksdag kunna utveckla förmåga att möta olika former av mer omfattande militära operationer som hotar Sveriges fred och självständighet) vad avser att upprätthålla grundläggande kompetenser för att på lång sikt kunna skapa förmåga att möta mer omfattande militära operationer.

Haubits 77B-systemet är den pjäs som ingår i artilleriet i dag. I dagsläget finns det ca 50 pjäser som levererades till Försvarsmakten i början av 1990-talet. Den största svagheten med det nuvarande systemet är att det är draget med terrängbil 40 som specificerades och anskaffades under 1970-talet då den operativa kravställningen såg annorlunda ut. Terrängbilarna utgör en svag länk, och Försvarsmakten har bedömt att dessa inte kan användas efter 2008 på grund av den bristande tillgängligheten och säkerheten. Om pjäserna skall vara dragna av fordon i framtiden måste nuvarande fordon ersättas.

Den operativa rörligheten för dagens system är godtagbar, men den taktiska och stridstekniska rörligheten uppvisar brister och är inte acceptabel i dagens och framtidens hotmiljö. Exempelvis har det sedan 1970-talet utvecklats artillerilokaliseringsradar som kan beräkna varifrån en granat avfyras. Till följd av detta krävs en förändrad stridsteknik där de skjutande pjäsenheterna omgrupperar omedelbart efter en eldinsats för att undvika bekämpning. Det finns inte heller något skydd för personalen i förbandet, vare sig under skjutning eller under förflyttning. Vid skjutning finns personalen i direkt anslutning till pjäsen. Detta gör dem sårbara för alla typer av bekämpning.

Möjligheten att *anmäla artilleriet till olika internationella styrkeregister* är beroende av att artilleriet moderniseras då dagens system har allvarliga brister i ovan beskrivna avseenden. Först efter renovering och modifiering av Haubits 77B kan ett artilleribidrag till internationella insatser övervägas.

Försvarsmakten har framfört att om renovering och modifiering av Haubits 77B inte genomförs, och inga andra åtgärder heller genomförs, kommer möjligheten att vidmakthålla artillerifunktionen i framtiden att påverkas. Vidare menar myndigheten att om endast anskaffning av nya dragfordon genomförs kvarstår problematiken med ljudtrycket, vilket kraftigt inskränker möjligheten att öva. Detta kommer att begränsa artilleriets förmåga avsevärt. Regeringen delar Försvarsmaktens bedömning.

Beskrivning av det nya artillerisystemet Haubits 77BD

Renovering och modifiering av Haubits 77B innebär bl.a. att *pjäsenheten uppgraderas för att ge bättre skjutprestanda*, längre räckvidd och bättre komparabilitet gentemot internationell ammunition. Denna uppgradering innebär

bl.a. att man tillför möjligheten att skjuta med ammunition för precisionsbekämpning, vilket skapar en ny förmåga hos artilleriet.

Vidare avses väsentliga delar av dagens Haubits 77B monteras på en civil, tung Volvo terrängvagn (dumper) som anpassats till att vara bärare av en artilleripjäsa. Fordonet bevaras i så hög uträkning som möjligt i standardutförande. Ett civilt standardfordon minskar utvecklingskostnaderna och ger lägre livscykelkostnader. Detta ligger i linje med den av regeringen beslutade materielförsörjningsstrategin avseende tillvaratagande av tillgänglig utvecklad civil teknologi.

För att *åtgärda bristen på skydd för personal* monteras en splitterskyddad hytt på dumpern. Detta ger personalen en skyddad arbetsmiljö omfattande ballistiskt skydd, minskydd, brandskydd samt bullskydd. Pjäsen förses dessutom med utrustning så att den kan fjärrbetjänas via pjäsens dator.

Avseende *rörligheten för artillerisystemet* bibehålls den strategiska rörlighet som krävs för att kunna delta i t.ex. internationella operationer. Möjligheten att kunna flygtransportera systemet har varit styrande för dess utformning, och det är dimensionerat för att kunna transporteras med ett flygplan i storleksklassen A400M. Den operativa rörligheten bibehålls i och med att haubitsarna monteras på ett dumperchassi. Detta gör att pjäsenheten kan transportera sig på egen hand över stora sträckor i en hastighet upp till 70 km per tim. Dumpern har även god framkomlighet i svår terräng, och den har snabb omgrupperingstid vilket sammantaget ökar den taktiska och stridstekniska rörligheten avsevärt.

Leveransen av den renoverade och modifierade Haubits 77B beräknas att påbörjas under 2009 och medger att initial förmåga finns 2011. Renovering och modifiering av Haubits 77B utgör ett exempel där industrin kan ta ett komplett systemåtagande över hela livscykeln och därmed etablera och utveckla ett systemhusåtagande i enlighet med bl.a. regeringens materielförsörjningsstrategi.

Alternativa artillerisystem som har övervägts

Försvarsmakten har *studerat flera alternativ* för att komma till rätta med de ovan redovisade bristerna i dagens system. Ett av dessa alternativ har varit en renovering av Haubits 77B, vilket endast omfattar åtgärder som förlänger systemets livslängd. Inga effekthöjande åtgärder vidtas varför systemet inte klarar av att utnyttjas för en evolutionär utveckling av funktionen, arbetsmiljökraven för ljudtryck, bekämpning av rörliga mål eller att utnyttja hela räckviddspotentialen hos modern artilleriammunition. Pjäsen erbjuder inte heller något splitterskydd för personalen. Regeringen anser därför inte att det är aktuellt att enbart genomföra en renovering av Haubits 77B.

Möjligheterna att *direktanskaffa pjässystem från den internationella marknaden* har studerats med ett antal krav som urvalsfaktorer. Kravet på att personalen skall vara skyddad från ljudtrycket har varit absolut. Utöver detta har systemets vikt och hur pass personalkrävande det är varit viktiga urvalskrite-

rier. Av operativa och ekonomiska skäl har det även ställts krav på att systemet skall vara kompatibelt med dagens ammunition, eftersom det finns mycket kvar av denna.

Två artillerisystem har genomgått noggrannare granskning: *PzH 2000* (*PanzerHaubitze 2000*) från Tyskland och *AS90 Braveheart* från Storbritannien. Det finns viss möjlighet att beställa PzH 2000 ny eller begagnad med tidsmässiga leveranser motsvarande Försvarmaktens behov. Storbritannien har dock inte fullföljt AS90 Braveheart-projektet till en serieproduktion. Den största nackdelen för båda systemen ur ett operativt perspektiv är att de är för tunga för att kunna flygtransporteras. Båda systemen erbjuder däremot en ljud- och splitterskyddad miljö för personalen.

Ekonomiska jämförelser mellan alternativen direktanskaffning av PzH 2000 och utveckling och anskaffning av den renoverade och modifierade Haubits 77B resulterade i att det, trots egna utvecklingskostnader, är billigare att välja det sistnämnda alternativet. Driftskostnaderna för PzH 2000 värderades samtidigt till minst 5 gånger så höga.

Sammantaget delar regeringen Försvarmaktens mening att egenutveckling och anskaffning av en renovering och modifiering av Haubits 77B är det mest kostnadseffektiva alternativet att behålla en förmåga inom artillerifunktionen som kan nyttjas både nationellt och internationellt i framtiden.

Kostnader för projektet m.m.

Regeringen menar att kostnaderna för renovering och modifiering av Haubits 77B av sekretessskäl inte kan redovisas i denna proposition. Dessa uppgifter omfattas av sekretess i enlighet med 6 kap. 2 § sekretesslagen samt i viss utsträckning 2 kap. 1 § sekretesslagen. Regeringen förordar att Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) muntligen lämnar kompletterande information om kostnaderna för utskottet innan riksdagen fattar sitt beslut.

Utgående från de operativa kraven på indirekt eld har Försvarmakten bedömt att behovet av pjäsenheter uppgår till ca 24 stycken, vilket kostnaderna för projektet baseras på.

De kostnadsberäkningar som projektet baseras på utgår ifrån att Sverige har en samarbetspartner som delar kostnaderna för utvecklingen. Regeringen söker aktivt för att finna samarbetspartner att dela utvecklingskostnader med och minska serieanskaffningskostnader, i syfte att kunna realisera den eftersträfvade operativa effekten baserad på tillgängliga resurser. Om någon samarbetspartner inte ansluter kan regeringen komma att ompröva genomförandet av projektet. Om projektets totalkostnad ökar på grund av att ingen samarbetspartner ansluter, och regeringen fortfarande vill genomföra projektet, kommer regeringen att återkomma till riksdagen. Framför allt fokuserar regeringen på de nordiska länderna i enlighet med materielförsörjningsstrategin.

Motionens huvudsakliga innehåll

I motion 2005/06:Fö5 av Allan Widman m.fl. (fp kommitté) framhålls att det i propositionen bekräftas att antalet pjäser blir mer begränsat än vad som tidigare antagits. Följden blir att anskaffningskostnaden per fordon får betraktas som synnerligen hög. De eldrör som skall monteras på fordonen är anskaffade sedan tidigare. När det gäller behovet av antal pjäser för insatsorganisationen har enligt motionärerna någon förändring inte skett. Insatsorganisationen är lika stor nu som då utskottet gjorde sitt första ställningstagande. Det som diskuteras nu är snarare vilken beredskapsgrad som de olika förbanden i insatsorganisationen skall ha.

Enligt motionärerna må det vara att anskaffningen skapar goda möjligheter till deltagande med artilleriförband i internationella insatser. Mot detta invänder motionärerna att Sverige inte anmält sådana förband till s.k. styrkeregister eller tycks ha för avsikt att göra detta. Efterfrågan på sådana förband inom ramen för internationella operationer torde allmänt sett vara svag. Bortsett från granatkastare torde det indirekta understödet i dessa sammanhang oftast vara luftburet. Därmed torde möjligheten att lufttransportera dumprarna vara av sekundär betydelse. Motionärerna anser inte propositionen belyser vilka åtgärder som kan behövas för att svenska artilleriförband skall kunna integreras med andra länders system för indirekt eld. Eller vilka för- respektive nackdelar som det innebär för Sverige att utveckla egna lösningar från reparations- och underhållssynpunkt.

Mot bakgrund av den osäkerhet som råder på vilka villkor och i vilken utsträckning som andra länder skall delta för att gå vidare med anskaffningen, talar enligt motionärerna starka skäl för att ett beslut om anskaffning bör beredas ytterligare. Propositionen bör därför avslås av riksdagen. Utgångspunkten för ett nytt förslag till anskaffning av ett modernt artillerisystem bör vara direktanskaffning och interoperabilitet med andra länders artilleriförband.

En sådan utgångspunkt har stöd i den strategi för materielanskaffning som bl.a. kommit till uttryck i 2004 års försvarsbeslut. Att som litet land försöka leda utvecklingen på en lång rad av materielområden blir kostsamt och i längden oförenligt med ambitionen att åstadkomma nödvändig, operativ effekt inom snäva, ekonomiska ramar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

En renovering och modifiering av Haubits 77B synes sammantaget sett för närvarande vara det mest lämpliga alternativet att modernisera markstridskrafternas artilleri. Projektet bör dock omprövas om inte ett utländskt utvecklingssamarbete kommer till stånd.

Haubits 77B-systemet som ingår i dagens artilleri levererades till Försvarsmakten i början av 1990-talet och omfattar bl.a. ca 50 pjäser.

Den operativa rörligheten för dagens system är enligt regeringens mening godtagbar, men den taktiska och stridstekniska rörligheten uppvisar brister och är inte acceptabel i framtidens hotmiljö. Till följd av detta krävs en förändrad stridsteknik där de skjutande pjäsenheterna omgrupperar omedelbart efter en eldinsats för att undvika bekämpning. Det finns inte heller något skydd för personalen i förbandet, vare sig under skjutning eller under förflyttning. Vid skjutning finns personalen i direkt anslutning till pjäsen. Detta gör dem sårbara för alla typer av bekämpning.

Utskottet delar regeringens utgångspunkt att en modernisering av markstridskrafternas artilleri behöver ske för att vidmakthålla deras förmåga till indirekt eld på långa avstånd. Arbetet med att modernisera artilleriet bör således fortsätta.

Försvarsmakten har studerat flera alternativ för att komma till rätta med de ovan redovisade bristerna i dagens system.

Ett av dessa alternativ har varit en *renovering* av Haubits 77B, vilket endast omfattar åtgärder som förlänger systemets livslängd. En sådan åtgärd skulle inte medföra att de brister som dagens system har kommer att kunna åtgärdas i den omfattning som behövs. Regeringen anser därför inte att det är aktuellt att *enbart* genomföra en renovering av Haubits 77B.

Möjligheterna att direktanskaffa pjässystem från den internationella marknaden har studerats. Två artillerisystem har genomgått noggrannare granskning: PzH 2000 (PanzerHaubitze 2000) från Tyskland och AS90 Braveheart från Storbritannien. Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) har i en föredragning för utskottet redovisat även andra alternativ än de ovan angivna till direktanskaffning av ett nytt artillerisystem. Ekonomiska jämförelser mellan de olika alternativen resulterade enligt regeringen i att det, trots egna utvecklingskostnader, är billigare att vidareutveckla det nuvarande systemet 77B.

Mot bakgrund av det underlag i frågan som redovisats, dels i propositionen, dels i Regeringskansliets föredragning delar utskottet regeringens bedömning att egenutveckling och anskaffning av en renovering och modifiering av Haubits 77B, för närvarande synes sammantaget sett vara det mest lämpliga alternativet att modernisera artilleriet för att det skall svara mot de framtida behoven.

Utskottet konstaterar att de kostnadsuppskattningar som redovisats för utskottet bygger på att Sverige får en utländsk samarbetspartner som delar utvecklingskostnaderna. Utskottet anser i likhet med regeringen att projektet bör omprövas om inte ett utländskt utvecklingssamarbete kommer till stånd. Med hänsyn till det ringa antal pjäser som det nu är fråga om synes ett rent svenskt utvecklingsarbete inte ekonomiskt försvarbart.

Ett utlandssamarbete bör även skapa möjlighet till integration och ge samverkansförmåga med andra länders artillerisystem, vilket eftersträvas i motionen. Den förmågan torde även vara en förutsättning för att ett svenskt artilleriförband skall efterfrågas i en framtida internationell fredsfrämjande insats. Ett internationellt samarbete om utvecklingsprojektet framstår därför som angeläget av flera skäl. Regeringen bör återkomma med en närmare redovisning till riksdagen av projektet.

Utskottet övergår därmed till att kommentera sekretessen kring projektets totalkostnad. Regeringen menar att kostnaderna för renovering och modifiering av Haubits 77B av sekretesskäl inte kan redovisas i propositionen. Dessa uppgifter omfattas, enligt regeringen, av sekretess i enlighet med 6 kap. 2 § sekretesslagen samt i viss utsträckning 2 kap. 1 § sekretesslagen. Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) har muntligen lämnat kompletterande information till utskottet om kostnaderna och redovisat skälen för sekretessbeläggningen.

Utskottet anser det angeläget att riksdagen i sin helhet, i sin egenskap av beslutande organ, kan överblicka de ekonomiska konsekvenserna av sina beslut även i detta fall. Utskottet har vid ett flertal tillfällen pekat på behovet av att stärka riksdagens finansmakt och inflytandet över Försvarsmaktens materielförsörjning. När det gäller de beräknade kostnaderna för de viktigare materielsystemen anförde utskottet bl.a. följande i bet. 2005/06:FöU1:

Det kan heller inte vara överstigit från sekretessynpunkt att redovisa ekonomiska ramar för de viktigaste systemen och objekten. Internationella jämförelser visar att detta är fullt möjligt.

Mot bakgrund av vad som redovisats i den föredragning i sekretessfrågan som Regeringskansliet gjort, och i det skede som upphandlingsprocessen för närvarande befinner sig i, ifrågasätter inte utskottet nu behovet av sekretess till skydd för det allmänna (6 kap. 2 § SekrL). Utskottet bedömer emellertid att när avtal om projektet har slutits bör det vara möjligt att redovisa den planerade projektkostnaden och förutsätter att den redovisas för riksdagen.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört tillstyrks propositionen och avstyrks motionen.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Renovering och modifiering av Haubits 77B (punkt 1)(fp)

av Allan Widman och Heli Berg (båda fp)

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:
Riksdagen bifaller motion 2005/06:Fö5 och avslår proposition 2005/06:132 Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B.

Ställningstagande

Antalet pjäser blir mer begränsat än vad som tidigare antagits. Följden blir att anskaffningskostnaden per enhet blir synnerligen hög. När det gäller behovet av antal pjäser för insatsorganisationen har någon förändring inte skett. Insatsorganisationen är lika stor nu som då utskottet gjorde sitt första ställningstagande. Det som diskuteras nu är snarare vilken beredskapsgrad som de olika förbanden i insatsorganisationen skall ha.

Enligt propositionen skapar det modifierade artillerisystemet goda möjligheter till deltagande med artilleriförband i internationella insatser. Sverige har dock inte anmält sådana förband till s.k. styrkeregister och tycks inte heller ha för avsikt att göra detta. Efterfrågan på sådana förband inom ramen för internationella operationer torde allmänt sett vara svag. Vi anser inte att propositionen belyser vilka åtgärder som kan behövas för att svenska artilleriförband skall kunna integreras med andra länders system för indirekt eld eller vilka för- respektive nackdelar som det innebär för Sverige att utveckla egna lösningar från reparations- och underhållssynpunkt.

Den osäkerhet som råder om på vilka villkor och i vilken utsträckning andra länder vill medverka i utvecklingen och anskaffningen, talar enligt vår mening för att ett beslut om anskaffning bör beredas ytterligare. Propositionen bör därför avslås av riksdagen.

Utgångspunkten för ett nytt förslag till anskaffning av ett modernt artillerisystem bör vara direktanskaffning och samverkansförmåga med andra länders artilleriförband. En sådan utgångspunkt har stöd i den strategi för materielanskaffning som bl.a. kommit till uttryck i 2004 års försvarsbeslut. Att som litet land försöka leda utvecklingen på en lång rad av materielområden blir kostsamt och i längden oförenligt med ambitionen att åstadkomma nödvändig, operativ effekt inom snäva, ekonomiska ramar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:132 Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B:

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 fatta beslut om renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B.

Följdmotion

2005/06:Fö5 av Allan Widman m.fl. (fp):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2005:06/132 i dess helhet.